

Snoekbaars op de hielen gevolgd

Migratieonderzoek snoekbaars levert opzienbarende resultaten

Tekst: Toine Aarts,
Sportvisserij Nederland,
André Breukelaar,
Waterdienst,
Igor Spierts, VisAdvies BV
Fotografie: Sportvisserij Nederland

Om meer inzicht te krijgen in de verspreiding van snoekbaars in de benedenrivieren verricht Sportvisserij Nederland in samenwerking met Rijkswaterstaat onderzoek naar het migratiegedrag van deze vis. De eerste resultaten zijn opzienbarend.

Snoekbaars speelt een belangrijke rol in het project 'Zilveren stromen' waar Sportvisserij Nederland, hengelsportfederaties en de beroepsvisserij samen praten over de visstanden in het benedenrivierengebied. Voor steeds meer wateren worden in visplannen afspraken gemaakt over het beheer van de snoekbaarsbestanden. De hoeveelheid kennis over de populatiedynamica en in het bijzonder de verspreiding van populaties van deze vissoort in de grote rivieren is echter zeer beperkt. Reden voor Sportvisserij Nederland om in samenwerking met Hengelsportfederatie Zuidwest Nederland, Rijkswaterstaat Waterdienst en Rijkswaterstaat Zuid-Holland een onderzoek te starten dat meer inzicht moet geven in de migratiepatronen van snoekbaars in de rivieren. Dit onderzoek dat wordt uitgevoerd door het bureau Visadvies, moet antwoord geven op de volgende vragen:

- Over welke afstanden migreren snoekbaarzen in het benedenrivierengebied?
- Is deze migratie seizoensgebonden?
- In hoeverre is er sprake van één grote populatie of leven er meerdere kleinere populaties met een beperkte homorange?
- Welke aantallen snoekbaarzen worden teruggevangen door beroeps- en sportvisserij?
- Spoelen snoekbaarzen bij hoge waterafvoer via de Haringvlietdam uit naar zee?
- Is snoekbaars (en dus ook andere vis), na uitspoeling, in staat terug te keren naar het Haringvliet?

Onderzoeksopzet

Voor dit onderzoek is bij 141 snoekbaarzen van 42 cm en groter operatief een NEDAP transponder in de buik-

holte ingebracht. Deze zendertjes hebben een diameter van 12 mm en een lengte van 10 mm. Ze gaan ongeveer 2 jaar mee. In de Oude Maas werden 75 vissen voorzien van een transponder en in het Haringvliet 66 stuks. De vissen werden na het merken weer teruggezet in het water waar ze werden gevangen. De gezenderde vis kan vervolgens worden waargenomen tijdens de passage van speciale detectiestations die ondermeer in de Rijn, Maas en Waal zijn aangelegd. Ook werden er 139 kleinere vissen voorzien van een uitwendige floy-tag.

De vissen werden in de Oude Maas en het Haringvliet gevangen door sportvissers van het Nederlands Kampioenschap Snoekbaarsvissen (NKS) en de Belangenvereniging Snoekbaarsvissers (BVSV). Daarnaast werden nog een aantal snoekbaarzen aangekocht bij een beroepsvisser in Stellendam. Ook deze vissen werden voorzien van een transponder.

Registratie van de vissen vindt plaats doordat de transponders een uniek signaal afgeven. Elk signaal hoort dus bij een specifieke vis. Daarnaast is sport- en beroepsvisser gevraagd snoekbaarzen, voorzien van een floy-tag of transponder, terug te melden.

Resultaten

De eerste resultaten laten zien dat een beperkt aantal vissen grote afstanden aflegt. De vissen worden regelmatig waargenomen door de detectiestations. In totaal werden in de Oude Maas en het Haringvliet 46 verschillende vissen door de detectiestations waargenomen.

Haringvliet

Van de 75 uitgezette vissen in de Oude Maas zijn er 22 bij station zes gedetecteerd. Deze vissen zwommen eerst

Voor het onderzoek bestemde snoekbaarzen.

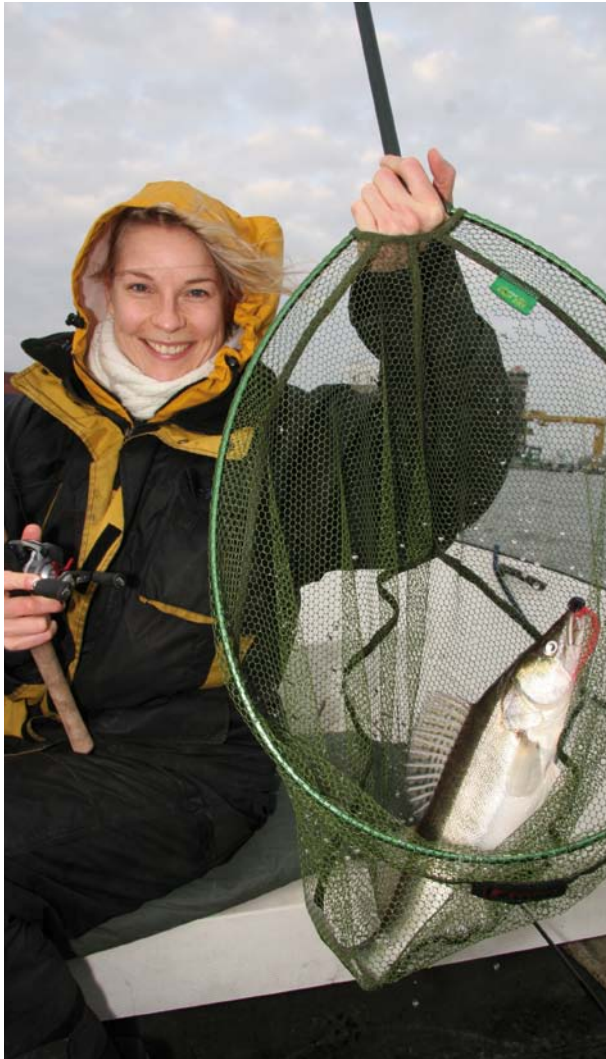
stroomopwaarts de oude Maas op en vervolgens naar de Dordtse Kil. De afgelegde afstand bedroeg minimaal 14 km (minimaal omdat niet bekend is of de vis rechtstreeks naar het (volgende) station gezwommen is). Van de 22 vissen die bij station zes gedetecteerd werden zijn er zeven ook door andere stations waargenomen. Duidelijk is geworden dat er zowel van stroomopwaarts als -afwaartse migratie sprake is. De vissen blijken daarbij behoorlijke afstanden af te leggen. Zo werd vis nummer 2566 eerst waargenomen door detectiestation 7 bij De Noord en vervolgens door station 9 bij Nieuwegein, een afstand van 100 kilometer. Deze vis werd vervolgens met de hengel gevangen in de jachthaven van Heerjansdam. Een afstand van 136 kilometer. Bijzonder is ook snoekbaars nummer 2581. Deze vis lijkt rondjes te zwemmen om de Hoekse Waard. Inmiddels heeft 2581 al ruim 100 km afgelegd. Het record staat echter op naam van snoekbaars nummer 2515. Deze vis zwom stroomopwaarts en werd waargenomen door station 10 in de Waal bij Vuren en uiteindelijk door station 13 in de Rijn bij het Duitse Xanten.

Oude Maas

In totaal zijn 24 van de 66 uitgezette vissen in het Haringvliet gedetecteerd. Van deze 24 zijn er 23 alleen

bij de stations 21 en 22 (Haringvliet) waargenomen en is er slechts één (nummer 2594) stroomopwaarts van het Haringvliet gezwommen. Opvallend is dat er bij zes van de 23 snoekbaarzen die bij stations 21 en/of 22 werden gedetecteerd 59 tot 94 dagen verstreken tussen de eerste en laatste detectie. Deze vissen blijken zich langdurig in of nabij de Haringvlietdam op te houden. Van deze 23 snoekbaarzen zijn slechts zeven op één en dezelfde dag gedetecteerd. Vissen werden waargenomen aan de zuidkant van de dam en vervolgens aan de noordkant van de dam en andersom.

Wat betreft de terugmeldingen van door sport- en beroepsvissers gevangen snoekbaarzen werden tot nu toe 20 gemerkte vissen gemeld. Hiervan waren er 17 met een transponder en slechts drie met een floy-tag. Zeker drie van deze vissen werden gevangen door een beroepsvisser en via een visafslag gemeld. Van drie andere vissen is de herkomst onbekend. De rest van de vissen werd gevangen door sportvissers. Zes van deze 17 snoekbaarzen zijn ook gedetecteerd op een station in het benedenrivierengebied. Door het NKS is in februari 2008 een speciale wedstrijd gehouden met als doel het vangen van gemerkte snoekbaarzen. Ondanks de vangst van ruim 800 snoekbaarzen bevond zich hierbij geen enkele gemerkte snoekbaars. De dag na deze wedstrijd

Snoekbaars is zowel voor sport- als beroepsvissers een gewilde soort

werd met een mobiel detectiestation een groot deel van het Haringvliet in de nabijheid van de Haringvlietdam afgevaren. Er werd slechts één vis waargenomen bij de haven van Stellendam.

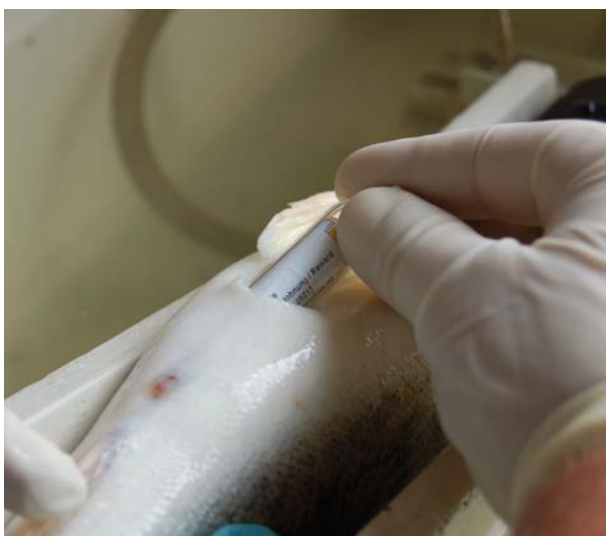
Voorlopige conclusies

Hoewel het onderzoek nog steeds loopt kan uit de eerste resultaten een aantal voorlopige conclusies worden getrokken.

Wat betreft de mogelijke uitspoeling van snoekbaars door de Haringvlietdam lijkt het erop dat de vissen in staat zijn om actief weer naar binnen te zwemmen, zolang de dam tenminste openstaat. Verder dient te worden opgemerkt dat er in de onderzoeksperiode geen extreme afvoer is geweest. Uit eerder onderzoek van de OVB is gebleken dat in de winterperiode bij hoge afvoeren tonnen vis per dag kunnen uitspoelen (Kemper, 1997). Door het openstellen van de Haringvlietdam via 'de kier' krijgen snoekbaarzen mogelijk de gelegenheid terug te keren naar het zoete water.

Wanneer de aantallen detecties worden uitgezet tegen de datum valt op dat vooral in de zomermaanden veel snoekbaarzen worden gedetecteerd. Wanneer de waarnemingen per maand worden gegroepeerd is direct te zien dat er in juli tot en met september hoge detectieaantallen voorkomen, terwijl in de maanden oktober tot en met januari de aantallen laag zijn (zie figuur 1). Vooral in de maanden december en januari lijkt de snoekbaars weinig te zwemmen. Uit figuur 2 komt verder duidelijk naar voren dat de snoekbaarzen vooral in de vroege ochtend en late avond actief zijn.

Het meest opvallende tot nu toe is echter dat snoekbaarzen over lange afstanden kunnen migreren en

Het inbrengen van een transponder in de buikholte van een snoekbaars.

Een groot aantal kleinere vissen werd voorzien van een floyd-tag.

daardoor in principe kwetsbaar kunnen zijn voor overbevissing wanneer de snoekbaars bovenstrooms en de snoekbaars benedenstrooms als twee aparte populaties worden beheerd. De gegevens zijn veelbelovend maar of het aantal gemerkte vissen voldoende is geweest om straks uitspraken te kunnen doen over alle gestelde onderzoeksvragen is twijfelachtig. Het is daarom lastig om op dit moment al uitspraken te doen over welk deel van de populatie snoekbaarzen op de rivieren migreert, hoe groot de leefgebieden zijn en hoeveel vissen er daadwerkelijk uitspoelen. Na de zomer zullen de data verder worden geanalyseerd. Inmiddels is een nieuwe merkactie gestart. **V**

Geraadpleegde literatuur

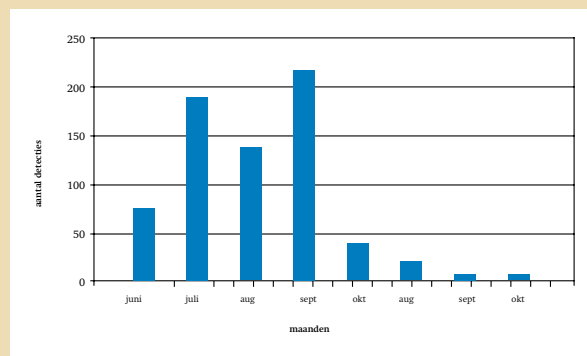
- Aarts, T.W.P.M., 2007b. Kennisdocument snoekbaars, Sander lucioperca (Linnaeus,1758). Kennisdocument 16. Sportvisserij Nederland, Bilthoven. 60pp.
- Kemper J. H., 1997. Sonar-onderzoek naar visbewegingen, onder invloed van het openstellen van de Haringvlietsluizen in 1997. Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij, Nieuwegein. OVB-Onderzoeksrapport RWSZH/OVB 1997-07. 23p.
- Lelek, A., 1987. The Freshwater fishes of Europe, dl. 9: Threatened Fishes of Europe. AULA-Verlag GmbH, Wiesbaden, p. 203-206.
- Nie, H.W de, 1996. Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen. Media Publishing, Doetinchem, p. 72 - 75.
- Saulamo, K. & Thoresson, G., 2005. Management of Pikeperch Migrating over Management Areas in a Baltic Archipelago Area. Ambio., 34: 2, 120-124.

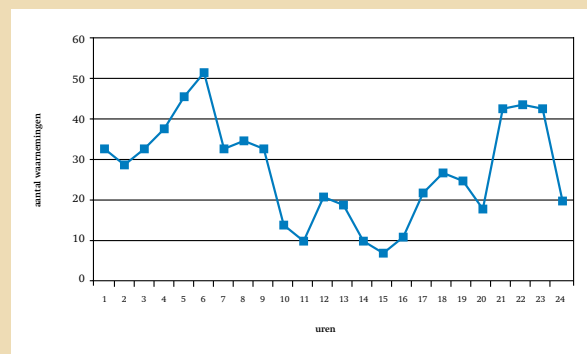
André Breukelaar druk bezig met het invoeren van gegevens.

Overzicht van detectiestations.

Figuur 1: Aantal detecties per maand

Figuur 2: Aantal waarnemingen gedurende 24 uur